

qurğulardan istifadə edilir (elektrik məişət cihazları, suqızdırıcı qazanlar, günəş generatorları və s.).

Soba isitməsi. İstixana sobasının üfüqi bacası və tüstü borusu olmalıdır. Borunun havanı yaxşı çəkməsindən ötrü, qəfəslərin altından keçən bacanı, onun uzunluğunun 1 metrinə 1,5 sm-dən az olmayaraq, maili etmək yaxşıdır. Küləkli havalarda çəkməni gücləndirmək üçün bacanın tüstü borusu ilə birləşdiyi yerdə burulan deşik qoyurlar. **Yanğın təhlükəsizliyinə əməl etmək məqsədilə, aşağıdakı tələblər yerinə yetirilməlidir: istixananın divarı, soba və baca arasındakı məsafə 25 sm-dən, bacanın yuxarisından qəfəsə qədər olan məsafə isə 15 sm-dən az olmamalıdır.**

Qızdırıcı baca. Borular istixanada onları əhatə edən qruntu və havanı tez qızdırır. Qızdırıcı bacadan ötrü diametri 10-12 sm olan çuğun, polad, yaxud keramik borulardan istifadə edirlər. Boruları qrunta odluq tərəfə azca meyilli basdırırlar. Bu istixananın isinməsinin tezləşməsinə, baca ətrafındakı qrunnun daha bərabər qızmasına, qarın əriməsi və çoxlu yağıntı zamanı bacaya düşə biləcək suyun axmasına kömək edir, çünki havanın odluqdan daha yaxşı çəkilməsini təmin edir və yanacağın yanma intensivliyini

yüksəldir. Borular qoyulmuş xəndəyi qırıq kərpic və qum qarışığı ilə doldururlar. Əgər baca boru kəsiklərindən düzəldilibsə, boruların birləşmə yerlərinin altına möhkəm materialdan elementlər qoyulur (dəmir, şifer, yaxud kərpic) ki, birləşdirilən boruların kənarları onların üzərində dursun. Birləşdirilən boruların uclarını tənəkə lenti, yaxud yanmayan parça ilə sarıyırlar ki, deşiklərə qum tökülməsin.

Bacanın yaxşı qızması yanacağın keyfiyyəti və bacanın yaxşı hava çəkməsi ilə təmin edilir.

Faiq Nadirov,
kənd təsərrüfatı elmləri namizədi

**İkinci Kənd Təsərrüfatının İnkişafı və
Kreditləşdirilməsi Layihəsi**

**“Masallı Regional
Məsləhət Mərkəzinin fəaliyyəti”**

**Layihə
Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı
Nazirliyi Yanında Kənd Təsərrüfatı
Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyi
tərəfindən maliyyələşdirilir.**

**İcraçı: Aqro-Məsləhət Qeyri Hökumət Təşkilatı
Ünvan: Bakı, C. Cabbarlı, 40.
Tel/Faks: 4978188; 5967018.**

“Köser” mətbəəsində ofset üsulu ilə çap olunmuşdur. Sayı 5000.



İstixanalar



Yerin seçilməsi. Bütün istixanaları, təyinatına görə, şərti olaraq, tərəvəz və şitillik; istifadə vaxtına görə isə qış (bütün il boyu) və yaz (yaz, yay, yaxud payızda istifadə edilir) istixanalarına bölmək olar. İstixanalar, əgər gövdəsi daimi yerə möhkəm bərkidilmişdirsə, stasionar, şitil yetişdirmək, göyərtilərin və çoxillik tərəvəz bitkilərinin faraş çıxarılması üçün istifadə olunarsa, köçürülən olur. Tətbiq edilən yetişdirmə texnologiyalarının xüsusiyyətlərindən asılı olaraq, istixanaların hidropo, qrunumlu və qəfəsli növləri var.

İstixananın gövdəsi dəmir, sinklənmiş, yaxud alüminium məftillərdən hazırlana bilər, ağac elementlərindən də istifadə oluna bilər. İstixananın şüşə, plyonka və sərt polimer materialdan olan örtüyü onun tipini müəyyən edir. İstinin daha yaxşı saxlanması və enerjiyə qənaət üçün ikiqatlı, qatları arasında hava boşluğu olan sərt materialdan da istifadə edirlər.

Bundan başqa, istixanaların anqar və bloklu, biryamaqlı və ikiyamaqlı, bərabər və qeyri-bərabər yamaqlı, yastı-silindrik və hiperbolik yamaqlı konstruksiya növləri var.

İşıqlandırma. İşıqlandırma şəraiti istixanalarda tərəvəz bitkilərinin məhsuluna ciddi təsir göstərir. Bitkilər qış dövründə işıq çatışmazlığına xüsusən həssasdır, çünki bu

zaman təbii günəş şüalanmasının səviyyəsi aşağı olur. Yaz-yay dövründə isə, əksinə, çox güclü günəş şüalanması temperaturu lazımı həddən yuxarı qaldırır və bitkilərin artıq dərəcədə qızması qorxusu yaradır, ona görə də bu dövrdə ventilyasiyasız keçinmək olmaz.

Əgər istixananın yerləşdirilməsində müxtəlif bucaqlarda günəş dayanmasında günəş şüalarının təsir amilləri nəzərə alınarsa, bir sıra problemlərdən qaçmaq olar. Məsələn, qışda günəş şüalarının düşmə bucağı 15°C-yə yaxın təşkil edir, ona görə də, istixananın azca əyilmiş yan divarları işıq selinə düz bucaq altında baxır və onun istixananın içərisinə maksimum sürətdə girməsini təmin edir. Çardağ qeyri-bərabər bucaqlı meyli olduqda (600-15% cənub yamaca və 300 şimala) işıqlanmanın ən yaxşı şəraiti alınır. Nəzərə almaq lazımdır ki, günəşin vəziyyəti ilin vaxtından asılı olaraq dəyişir. Qışda günəşin çıxması və batması nöqtələri arasındakı bucaq 600, yayda 1200 təşkil edir, ona görə qışda şüalar düz bucaq altında yalnız istixananın cənuba baxan divarına düşür, yayda isə onlar səhərlər və axşamlar baş tərəfdəki divarlara düşür. Qış istixanalarını şərq-qərb, yaz istixanalarını isə şimal-cənub istiqamətlərində tikmək və yönəltmək daha yaxşıdır. İstixananın daha yaxşı işıq buraxan

divarını cənuba yönəldirlər, çünki ən böyük günəş dayanması həmişə cənub tərəfdən olur və burada günəş şüalanmasının intensivliyi maksimum həddə çatır. Əgər istixananı cənub istiqamətinə səmtləndirmək mümkün olmadıqda, onu şərq istiqamətində səmtləndirmək daha əlverişlidir, belə ki, açıq hava ən çox səhərlər olur. Əgər istixananın yalnız bir şüşə divarı varsa, bu halda onun düzgün yerləşdirilməsi xüsusilə vacibdir. İstixananın yan divarları da şüşələnibsə, cənub istiqamətindən başqa istiqamətə səmtlənmə o qədər də vacib deyil.

İsitmə. İstixanada havanın və torpağın temperaturu gün ərzində 15°C-dən aşağı düşmürsə, şitilləri çıxarırlar. Qızdırıcısız belə temperatur mayın ortalarında ola bilər. İstixananın isitmə ilə içərisində lazım olan temperaturu xeyli qabaq yaratmaq olar. İsitmə suvarma suyunun qızmasında təmin etməlidir. **Temperaturun təyini üçün istixanada iki termometr yerləşdirirlər: birincisini yerdən 50 sm hündürlükdə asır, ikincisini isə 10 sm dərinlikdə qrunտun içərisinə salırlar.**

İstixananın qızdırılmasını üç üsulla: həm texniki və bioloji vasitələrlə günəş enerjisi ilə həyata keçirmək mümkündür. Ona görə bu zaman müxtəlif konstruksiyalı qızdırıcı